

DOMENA INTERNETOWA JAKO PRZEDMIOT POLUBOWNEGO ROZSTRZYGANIA SPORÓW

Karolina Mania

MONOGRAFIE

POLECAMY W SERII:

**PRAWNA REGULACJA KOMERCJALIZACJI WŁASNOŚCI
INTELEKTUALNEJ PUBLICZNYCH SZKÓŁ WYŻSZYCH**

MAREK SALAMONOWICZ

PATENTOWANIE GENÓW LUDZKICH

JULIA STANEK

**WYKORZYSTYWANIE PRZEZ PRASĘ UTWORÓW CHRONIONYCH
PRAWEM AUTORSKIM.**

WYJĄTKI, WYŁĄCZENIA I OGRANICZENIA

GRZEGORZ PACEK

PRAWO NOWYCH TECHNOLOGII. WYBRANE ZAGADNIENIA

KATARZYNA CHAŁUBIŃSKA-JENTKIEWICZ, MIROSLAW KARPIUK

**GRANICE WOLNOŚCI WYPOWIEDZI PRZEDSTAWICIELI
ZAWODÓW PRAWNICZYCH**

REDAKCJA NAUKOWA ARTUR BIŁGORAJSKI

PRAWNA OCHRONA FORMATÓW TELEWIZYJNYCH

ZBIGNIEW PINKALSKI

**OCHRONA PROGRAMÓW KOMPUTEROWYCH W PRAWIE
WŁASNOŚCI INTELEKTUALNEJ W UNII EUROPEJSKIEJ**

KAROLINA SZTOBRYN

**PRAWO WŁAŚCIWE DLA DOBREGO IMIENIA
OSOBY FIZYCZNEJ I JEGO OCHRONY**

JUSTYNA BALCARCZYK

**WYŁĄCZENIE ODPOWIEDZIALNOŚCI CYWILNOPRAWNEJ
DOSTAWCÓW USŁUG SIECIOWYCH ZA TREŚCI UŻYTKOWNIKÓW**

DARIA KATARZYNA GĘSICKA

OCHRONA DANYCH OSOBOWYCH W UNII EUROPEJSKIEJ

MARIUSZ KRZYSZTOFEK

STATUS PRAWNY DZIENNIKARZA

REDAKCJA NAUKOWA WOJCIECH LIS

**CYWILNOPRAWNA OCHRONA WIZERUNKU OSÓB POWSZECHNIE
ZNANYCH W DOBIE KOMERCJALIZACJI DÓBR OSOBISTYCH**

JOANNA SIENCZYŁO-CHLABICZ, JOANNA BANASIUK

DOMENA INTERNETOWA JAKO PRZEDMIOT POLUBOWNEGO ROZSTRZYGANIA SPORÓW

Karolina Mania

MONOGRAFIE

Stan prawny na 1 kwietnia 2016 r.

Recenzent

Dr Dariusz Kasprzycki

Redakcja serii

Janusz Barta

Ryszard Markiewicz

Alicja Pollesch

Wydawca

Monika Pawłowska

Redaktor prowadzący

Joanna Maź

Opracowanie redakcyjne

Agnieszka Bąk

Łamanie

Wolters Kluwer

Ta książka jest wspólnym dziełem twórcy i wydawcy. Prosimy, byś przestrzegał przysługujących im praw. Książkę możesz udostępnić osobom bliskim lub osobiście znanym, ale nie publikuj jej w internecie. Jeśli cytujesz fragmenty, nie zmieniaj ich treści i koniecznie zaznacz, czyje to dzieło. A jeśli musisz skopiować część, rób to jedynie na użytek osobisty.

prawolubni

SZANUJMY PRAWO I WŁASNOŚĆ

Więcej na www.legalnakultura.pl

POLSKA IZBA KSIĄŻKI

© Copyright by

Wolters Kluwer SA, 2016

ISBN 978-83-264-8949-5

ISSN 1897-4392

Dział Praw Autorskich

01-208 Warszawa, ul. Przykopowa 33

tel. 22 535 82 19

e-mail: ksiazki@wolterskluwer.pl

www.wolterskluwer.pl

księgarnia internetowa www.profinfo.pl

Spis treści

Wykaz skrótów / 11

Wstęp / 15

Rozdział I

Charakterystyka domeny internetowej – zagadnienia wybrane / 21

Wprowadzenie / 21

1.1. Pojęcie domeny internetowej / 24

1.1.1. Budowa domeny internetowej / 26

1.1.2. Rodzaje domen internetowych / 28

1.1.3. Funkcje domeny internetowej / 30

1.2. Zasady rejestracji domen internetowych na świecie / 31

1.2.1. Zarządzanie systemem rejestracji domen internetowych
na świecie / 33

1.3. Zasady rejestracji domen internetowych w Polsce / 35

1.3.1. Procedura rejestracji domen internetowych w Polsce / 38

Zakończenie / 41

Rozdział II

Charakter prawny i ekonomiczny domeny internetowej / 45

Wprowadzenie / 45

2.1. Charakter prawny umowy o rejestrację domeny
internetowej / 47

2.1.1. Specyfika wyłączności korzystania z domeny
internetowej / 49

2.1.2. Koncepcje kwalifikacji umowy o rejestrację domeny / 51

2.1.2.1. Umowa o rejestrację domeny internetowej jako
umowa o dzieło / 51

2.1.2.2. Umowa o rejestrację domeny internetowej jako
umowa najmu / 52

- 2.1.2.3. Umowa o rejestrację domeny internetowej jako umowa o świadczenie usług telekomunikacyjnych / 52
- 2.1.2.4. Umowa o rejestrację domeny internetowej jako umowa o świadczenie usług nieuregulowana innymi przepisami / 53
- 2.2. Charakter ekonomiczny domeny internetowej / 55
 - 2.2.1. Pierwotny i wtórny rynek domen internetowych / 56
 - 2.2.2. Opcja na rejestrację nazwy domeny / 58
 - 2.2.3. Prawne uwarunkowania obrotu domenami internetowymi na podstawie przepisów krajowych / 59
- Zakończenie / 61

Rozdział III

Domena internetowa jako oznaczenie odróżniające / 63

- Wprowadzenie / 63
- 3.1. Oznaczenia odróżniające – zagadnienia ogólne / 63
- 3.2. Domena internetowa jako oznaczenie mogące pełnić funkcję odróżniającą / 65
- 3.3. Domena internetowa jako znak towarowy / 67
 - 3.3.1. Rejestracja oznaczenia w postaci domeny internetowej jako oznaczenia odróżniającego / 72
 - 3.3.1.1. Zdolność odróżniająca / 72
 - 3.3.1.2. Przeszkody rejestracyjne / 76
 - 3.3.1.3. Zakres prawa ochronnego nabytego w wyniku rejestracji / 79
 - 3.3.2. Używanie domeny w charakterze niezarejestrowanego znaku towarowego / 80
 - 3.3.3. Nowelizacja przepisów w zakresie rejestracji znaków towarowych / 83
- 3.4. Domena internetowa jako oznaczenie przedsiębiorcy i przedsiębiorstwa / 86
 - 3.4.1. Domena internetowa jako oznaczenie przedsiębiorcy (firma) / 87
 - 3.4.2. Domena internetowa jako oznaczenie przedsiębiorstwa (nazwa przedsiębiorstwa) / 91
- Zakończenie / 93

Rozdział IV

Kolizje między domenami internetowymi a oznaczeniami odróżniającymi i sposoby ich eliminowania / 94

Wprowadzenie / 94

- 4.1. Rejestracja i używanie domen a naruszenie praw osób trzecich / 95
- 4.2. Problemy związane z rozwiązywaniem sporów o domeny na drodze sądowej / 97
 - 4.2.1. Jurysdykcja i prawo właściwe w przypadku sporów o domeny internetowe / 100
- 4.3. Alternatywne metody rozwiązywania sporów jako metoda rozwiązywania sporów o domeny internetowe / 110
 - 4.3.1. Postępowanie polubowne a wymiar sprawiedliwości / 113
 - 4.3.2. Postępowanie polubowne a prawo do sądu / 117
 - 4.3.3. Specyfika polubownego systemu rozstrzygania sporów o domeny / 119
 - 4.3.4. *Online dispute resolution* jako narzędzie rozwiązywania sporów o domeny internetowe / 120

Zakończenie / 123

Rozdział V

Zagraniczne polubowne systemy rozstrzygania sporów o domeny internetowe / 125

Wprowadzenie / 125

- 5.1. Uniform Domain Name Dispute Resolution Policy (UDRP) / 126
 - 5.1.1. Charakterystyka regulaminu Uniform Domain Name Dispute Resolution Policy / 129
 - 5.1.2. Przesłanki stosowania regulaminu Uniform Domain Name Dispute Resolution Policy / 132
- 5.2. Centrum Arbitrażu i Mediacji WIPO (WIPO Arbitration and Mediation Center) / 140
 - 5.2.1. Procedura postępowania polubownego w ramach Centrum Arbitrażu i Mediacji WIPO / 142
- 5.3. Centrum ADR do Rozstrzygania Sporów dotyczących nazw domen .eu (.eu Alternative Dispute Resolution of the Czech Arbitration Court) / 145

Zakończenie / 149

Rozdział VI

Polubowne rozstrzygnięcie sporów o domeny internetowe w Polsce / 150

Wprowadzenie / 150

- 6.1. Specyfika polubownego rozstrzygnięcia sporów o domeny internetowe w Polsce / **151**
 - 6.1.1. Zapis na sąd polubowny / **153**
 - 6.1.2. Wyrok sądu polubownego w sprawach sporów dotyczących domen internetowych / **158**
- 6.2. Specyfika krajowego systemu polubownego rozstrzygnięcia sporów o domeny internetowe na tle systemów funkcjonujących za granicą / **161**
- 6.3. Krajowy system polubownego rozstrzygnięcia sporów o domeny internetowe a sądownictwo powszechne / **167**

Zakończenie / 173

Rozdział VII

Analiza polubownego rozstrzygnięcia sporów o domeny internetowe w Polsce na przykładzie Sądu Polubownego ds. Domen Internetowych przy Polskiej Izbie Informatyki i Telekomunikacji / 175

Wprowadzenie / 175

- 7.1. Zasady i podstawy materialne i proceduralne postępowania arbitrażowego przed Sądem Polubownym ds. Domen Internetowych przy PIIT / **176**
 - 7.1.1. Zakres roszczeń w postępowaniu sądowym i w postępowaniu arbitrażowym / **179**
 - 7.1.2. Swoboda kształtowania reguł postępowania arbitrażowego / **182**
 - 7.1.3. Wszczęcie postępowania arbitrażowego / **183**
 - 7.1.4. Arbiter / **185**
 - 7.1.5. Czas postępowania arbitrażowego / **189**
 - 7.1.6. Zamknięcie postępowania arbitrażowego i wydanie orzeczenia / **191**
 - 7.1.7. Koszt postępowania arbitrażowego / **192**
 - 7.1.8. Poufność postępowania arbitrażowego / **194**
 - 7.1.9. Zaskarżalność wyroku sądu arbitrażowego / **195**
- 7.2. Analiza orzecznictwa Sądu Polubownego ds. Domen Internetowych przy PIIT / **196**

7.2.1. Płaszczyzny kolizji i specyfika ich eliminowania w trybie polubownym /	198
7.2.1.1. Naruszenie prawa ochronnego na znak towarowy /	199
7.2.1.2. Naruszenie przepisów ustawy o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji /	206
7.2.1.3. Naruszenie przepisów kodeksu cywilnego /	208
7.2.2. Naczelne problemy orzecznictwa Sądu Polubownego ds. Domen Internetowych przy PIIT /	209
7.2.2.1. Handel i blokowanie domen internetowych /	215
7.2.2.2. <i>Ambush marketing</i> /	218
7.2.2.3. Krytyka konsumencka /	219
Zakończenie /	220
Wnioski /	223
Bibliografia /	229

Wykaz skrótów

Akty prawne

k.c.	ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (tekst jedn.: Dz. U. z 2016 r. poz. 380 z późn. zm.)
Konstytucja RP	Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. Nr 78, poz. 483 z późn. zm.)
k.p.c.	ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (tekst jedn.: Dz. U. z 2014 r. poz. 101 z późn. zm.)
p.p.m.	ustawa z dnia 4 lutego 2011 r. – Prawo prywatne międzynarodowe (tekst jedn.: Dz. U. z 2015 r. poz. 1792)
p.w.p.	ustawa z dnia 30 czerwca 2000 r. – Prawo własności przemysłowej (tekst jedn.: Dz. U. z 2013 r. poz. 1410 z późn. zm.)
u.z.n.k.	ustawa z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (tekst jedn.: Dz. U. z 2003 r. Nr 153, poz. 1503 z późn. zm.)

Publikatory urzędowe, zbiory orzecznictwa i czasopisma

Apel. W-wa	Apelacja. Orzecznictwo Sądu Apelacyjnego w Warszawie
Dz. U.	Dziennik Ustaw

Dz. Urz. UE	Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej
Dz. Urz. WE	Dziennik Urzędowy Wspólnot Europejskich
ECR	European Court Reports
EPS	Europejski Przegląd Sądowy
M. Praw.	Monitor Prawniczy
MSiG	Monitor Sądowy i Gospodarczy
ONSA	Orzecznictwo Naczelnego Sądu Administracyjnego
OSNC	Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Cywilna
OSNC-ZD	Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Cywilna – Zbiór Dodatkowy
OTK	Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego
OTK-A	Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego, Zbiór Urzędowy, Seria A
PPH	Przegląd Prawa Handlowego
Pr. Spółek	Prawo Spółek
ZNUJ	Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego

Inne

ADR	<i>alternative dispute resolution</i> (alternatywne metody rozwiązywania sporów)
ARPA	Advanced Research Projects Agency (Agencja Zaawansowanych Projektów Badawczych)
CBOSA	Centralna Baza Orzeczeń Sądów Administracyjnych
GUS	Główny Urząd Statystyczny
ICANN	The Internet Corporation for Assigned Names and Numbers (Internetowa Korporacja ds. Nadanych Nazw i Numerów)
KIG	Krajowa Izba Gospodarcza w Warszawie
NASK	Naukowa i Akademicka Sieć Komputerowa
NSA	Naczelny Sąd Administracyjny

ODR	<i>online dispute resolution</i> (rozwiązywanie sporów drogą elektroniczną)
PIIT	Polska Izba Informatyki i Telekomunikacji
SA	Sąd Apelacyjny
SN	Sąd Najwyższy
SP	Sąd Polubowny
TK	Trybunał Konstytucyjny
TSUE	Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej
UDRP	Uniform Domain Name Dispute Resolution Policy (Jednolite Zasady Rozstrzygania Sporów Domenowych)
UPRP	Urząd Patentowy Rzeczypospolitej Polskiej
WIPO	World Intellectual Property Organization (Światowa Organizacja Własności Intelektualnej)
WSA	Wojewódzki Sąd Administracyjny

Wstęp

Internet stanowi pierwszą globalną sieć komputerową powszechnie dostępną. Jej eksterytorialny charakter pozwala na nieograniczoną komunikację, wymianę informacji i handel elektroniczny niezależny od granic administracyjnych państw. Mnożąca się aktywność w sieci pozwala nie tylko reklamować działalność przy użyciu narzędzi elektronicznych, ale również sprzedawać towary lub usługi, przy znikomych ograniczeniach natury prawnej.

Zjawisko rejestracji domen internetowych ma charakter powszechny, co wynika z faktu, że żadna aktywność w internecie nie może obyć się bez uprzedniej rejestracji domeny internetowej, która pozwala uprawnionemu na prowadzenie strony internetowej. Ta zaś stanowi jej swoiste oznaczenie (lokalizację) w gąszczu danych dostępnych drogą *online*.

Eksterytorialność internetu wywołała konieczność stworzenia globalnego systemu rejestracji domen internetowych. Wprowadzenie hierarchicznej budowy domeny pozwoliło na wyodrębnienie najwyższych poziomów domen (tj. .com, .pl) oraz pogłębienie podziałów poprzez tworzenie rozbudowanych subdomen (tj. .com.pl). Przyjęta formuła stworzyła możliwości nadawania najróżniejszych nazw domenom, w zależności od doboru postaci domeny pierwszego, drugiego i kolejnych stopni. Jednocześnie system rejestracji został oparty na zasadzie: „kto pierwszy, ten lepszy”, co uprzywilejowało przedsiębiorcze podmioty, które w odpowiednim czasie dokonały skutecznej rejestracji interesujących je nazw domenowych.

Dobór domeny internetowej stanowi istotny czynnik pozwalający na łatwe odnalezienie zamieszczonej pod nią strony www. Analiza systemu rejestracji domen pozwala stwierdzić, że nierzadko odpowiednio brzmiąca domena stanowi przedmiot zainteresowania wielu podmiotów. Ponadto ułomny system pozwala na rejestrację domen przez podmioty nieuprawnione, co w konsekwencji może prowadzić do naruszenia przepisów prawa. Powszechnie występujące zjawisko rejestrowania w nazwach domen internetowych znaków towarowych bądź oznaczeń przedsiębiorstw prowadzi do mnożących się sporów między dysponentami nazw domen a uprawnionymi do oznaczeń im odpowiadających.

Jako że liczba zarejestrowanych domen internetowych stale rośnie, konieczne stało się utworzenie systemów rozstrzygania sporów na drodze alternatywnej względem sądownictwa powszechnego (ang. *alternative dispute resolution* – ADR). Z racji tego, że dominującą formą rejestracji domen internetowych jest postać elektroniczna, wprowadzono polubowne mechanizmy rozwiązywania konfliktów przy użyciu tożsamych sposobów komunikacji *online* (ang. *online dispute resolution* – ODR).

Brak jest międzynarodowych przepisów powszechnie obowiązujących w zakresie domen internetowych¹. Istniejące alternatywne metody rozwiązywania sporów na tym tle stanowią podstawę eliminowania wybranych rodzajów kolizji oznaczeń, jakie mogą się pojawiać w związku z rejestracją i późniejszym ich używaniem. Istniejący zagraniczny system alternatywnych formuł rozwiązywania sporów obejmuje wyłącznie kolizję rejestracji domeny internetowej ze znakami towarowymi, natomiast poszczególne kraje przyjmują indywidualne rozwiązania, stosowane w odniesieniu do określonych domen krajowych najwyższego poziomu.

Analogicznie, w polskim systemie prawnym brak jest regulacji normatywnych właściwych dla materii domen internetowych, stąd dokonując analizy przepisów prawa, należy każdorazowo zbadać treść umów zawieranych z operatorami oraz ocenić dany stosunek prawny.

¹ Wyjątek stanowi m.in. rozwiązanie amerykańskie – Antycybersquatting Consumer Protection Act (ACPA), ustawa uchwalona dnia 26 października 1999 r. (S 1255 EAH) oraz ustawa fińska z dnia 17 stycznia 2003 r. o domenie (Domain Name Act) – Law No. 228/2003.

Przedmiotem niniejszej monografii są polubowne sposoby rozstrzygania sporów z zakresu prawa własności intelektualnej w internecie, na przykładzie sporów o domeny internetowe. Ze względu na niejednorodny charakter pojęcia domeny internetowej, zarówno jako identyfikatora o charakterze technicznym, jak i jako oznaczenia odróżniającego (w szczególności mogącego pełnić funkcję znaku towarowego lub oznaczenia przedsiębiorcy i przedsiębiorstwa), możliwa była analiza porównawcza zagranicznego i krajowego systemu rozwiązywania sporów o domeny na drodze polubownej, ze wskazaniem doniosłych różnic i specyfiki polskiego arbitrażu. Autorka podjęła próbę wskazania różnic między rozstrzyganiem sporów dotyczących domen przez sądy powszechne oraz przez sądy arbitrażowe, w zakresie, na jaki pozwala ograniczony dostęp do orzecznictwa sądów krajowych. Analizując aktualny krajowy system polubownych sposobów rozwiązywania sporów o domeny internetowe, zbadano działalność i orzecznictwo dwóch instytucji właściwych w zakresie sporów o domeny, tj. Sądu Arbitrażowego przy Krajowej Izbie Gospodarczej w Warszawie oraz Sądu Polubownego ds. Domen Internetowych przy Polskiej Izbie Informatyki i Telekomunikacji.

W monografii przywołane zostały zagraniczne regulacje dotyczące domen internetowych, przeprowadzona została ich analiza oraz zaprezentowane zostały poglądy przedstawicieli doktryny wraz z orzecznictwem sądowym dotyczącym przedmiotowego zakresu. Analizie i ocenie poddane zostały poszczególne przepisy (regulaminy) w zakresie rozwiązywania sporów o domeny, m.in. Uniform Domain Resolution Policy, Regulamin Centrum Arbitrażu i Mediacji przy WIPO, Regulamin Sądu Polubownego ds. Domen Internetowych przy Polskiej Izbie Informatyki i Telekomunikacji oraz Regulamin rozstrzygania sporów o naruszenie praw w następstwie rejestracji nazwy domeny internetowej .pl Sądu Arbitrażowego przy Krajowej Izbie Gospodarczej w Warszawie.

Pozyskując materiały niezbędne do dokonania analizy zagranicznych polubownych systemów rozwiązywania sporów o domeny, korespondowano z Centrum Arbitrażu i Mediacji przy WIPO. Dodatkowo, badając krajowe sądownictwo arbitrażowe, kontaktowano się z sekretarzem Sądu Polubownego ds. Domen Internetowych przy PIIT oraz sekretarzem generalnym Sądu Arbitrażowego przy KIG. Dzięki uprzejmości Prezesa Sądu Polubownego ds. Domen Internetowych przy PIIT Pana dr. Ireneusza Matusiaka

uzyskano pełen dostęp do zbioru orzeczeń z lat 2003–2012, co przy uzupełnieniu opublikowanych wyroków z lat 2013–2015 pozwoliło dogłębnie przeanalizować treść poszczególnych wyroków. W pracy zawarto także spostrzeżenia osób pracujących w Polskiej Izbie Informatyki i Telekomunikacji oraz w Krajowej Izbie Gospodarczej.

Obrona tematyka badań implikowała wybór metod badawczych i sposób prowadzonej analizy. Dokonując oceny polubownych systemów rozwiązywania sporów o domeny, należało zastosować metodę komparatystyczną, pozwalającą porównać zagraniczne systemy, w zestawieniu z rozwiązaniami krajowymi. Analiza dokonana została na podstawie metody językowo-logicznej, opartej na ocenie obowiązujących przepisach prawa.

Rozważania zawarte w monografii rozpoczynają się od omówienia w rozdziale I charakterystyki domeny internetowej, w tym wyjaśnienia pojęcia, opisanie budowy, rodzajów oraz najważniejszych jej funkcji. Wskazano zasady rejestracji domen internetowych na świecie oraz w Polsce, wraz z opisem procedury rejestracyjnej w systemie krajowym.

W rozdziale II opisano charakter prawny domeny internetowej, ze szczególnym uwzględnieniem specyfiki wyłączności korzystania z domeny internetowej przy wskazaniu odmiennych koncepcji kwalifikacji umowy o rejestrację domeny internetowej. Wykazując wartość ekonomiczną domeny internetowej, opisano zjawisko pierwotnego oraz wtórnego rynku domen, usługę opcji rejestracji nazwy domeny oraz prawne uwarunkowania obrotu domenami internetowymi na podstawie przepisów krajowych.

W rozdziale III skupiono się na wskazaniu cech domeny internetowej zbliżających ją do oznaczenia odróżniającego, w odniesieniu do znaków towarowych oraz oznaczeń przedsiębiorcy i przedsiębiorstwa.

Rozdział IV poświęcony został omówieniu przestrzeni kolizji między domenami internetowymi a oznaczeniami odróżniającymi, wraz ze sposobami ich eliminowania. W rozdziale tym opisano również zagadnienie rejestracji i używania domen internetowych w relacji do naruszenia praw osób trzecich oraz problemy związane z rozwiązywaniem sporów o domeny na drodze sądowej i pozasądowej.

W rozdziale V dokonano analizy zagranicznych polubownych sposobów rozstrzygania sporów o domeny internetowe, ze szczególnym uwzględnieniem Uniform Domain Name Dispute Resolution Policy (UDRP), Centrum Arbitrażu i Mediacji WIPO (WIPO Arbitration and Mediation Center) i Centrum ADR do Rozstrzygania Sporów dotyczących nazw domen.eu (.eu Alternative Dispute Resolution of the Czech Arbitration Court).

Rozdział VI poświęcony został omówieniu systemu polubownego rozwiązywania sporów o domeny internetowe w Polsce. Opisując krajową specyfikę systemu, dokonano porównania z zagranicznymi polubownymi mechanizmami oraz z sądownictwem powszechnym.

Ostatni, VII rozdział stanowi dogłębną analizę polubownego rozstrzygania sporów o domeny internetowe w Polsce na przykładzie Sądu Polubownego ds. Domen Internetowych przy Polskiej Izbie Informatyki i Telekomunikacji, wraz z oceną jego orzecznictwa.

W pracy uwzględniono stan prawny na dzień 1 kwietnia 2016 r.

Pragnę wyrazić szczególne podziękowania Promotorowi pracy – Panu prof. dr. hab. Tadeuszowi Włudyce, jej Recenzentom – Panu prof. dr. hab. Ryszardowi Markiewiczowi i Panu prof. dr. hab. Januszowi Szwai oraz Pani doktor Justynie Ożegalskiej-Trybalskiej za cenne uwagi, bez których niemożliwe byłoby dokończenie tej monografii.

Za wsparcie dziękuję Rodzicom, którym dedykuję tę książkę.

Rozdział I

Charakterystyka domeny internetowej – zagadnienia wybrane

Wprowadzenie

Rozważania na temat domen internetowych powinny zostać poprzedzone kilkoma słowami wstępu odnoszącymi się do przestrzeni ich funkcjonowania, czyli internetu.

Rywalizacja polityczna zaistniała po II wojnie światowej pomiędzy Związkiem Radzieckim a Stanami Zjednoczonymi Ameryki miała podłoże ideologiczne i militarne². Jednym z jej symboli stało się wystrzelenie w przestrzeń kosmiczną pierwszego sztucznego satelity Ziemi – Sputnika, co nastąpiło 4 października 1957 r.³ Radziecki sukces technologiczny zmotywował Amerykanów do wzmożonej aktywności w dziedzinie bezpieczeństwa, stąd w 1958 r. Departament Obrony Stanów Zjednoczonych Ameryki (ang. United States Department of Defense) powołał do życia Agencję Zaawansowanych Projektów Badawczych (ang. Advanced Research Projects Agency – ARPA), mającą rozwinąć wojskową technologię w obszarze obronności⁴.

Przez pierwsze lata działalności agencja gromadziła informacje na temat krajowych projektów naukowych możliwych do wykorzystania na polu wojskowym. Nadrzędnym celem stało się wyeliminowanie ryzyka przechwy-

² P.H. Salus, *Castling the net: from ARPANET to INTERNET and beyond*, Reading, Mass. 1995, s. 1–5.

³ *Reconsidering Sputnik: Forty Years Since the Soviet Satellite*, ed. by R.D. Launius, J.M. Logsdon, R.W. Smith, London 2013, s. 355.

⁴ J. Abbate, *Inventing the Internet*, Cambridge, Mass. 2000, s. 44–54.

cenia przesyłanych danych, stanowiących cenne źródło informacji. Szybka i bezpieczna komunikacja miała dać Amerykanom znaczącą przewagę nad wrogiem.

Podwaliny globalnej sieci cyfrowej stworzył kilkunastoosobowy zespół naukowców, wśród których doniosłą rolę odegrał amerykański informatyk polskiego pochodzenia Paul Baran, urodzony w 1926 r. w Grodnie⁵. Założenie prowadzonych badań opierało się na idei komutacji pakietów, co w połączeniu z implementacją rozproszonych sieci cyfrowych pozwalało na błyskawiczne przesyłanie danych między wieloma użytkownikami sieci jednocześnie⁶. Dzięki współpracy z Rand Corporation, będącą organizacją badawczą działającą przy amerykańskich powietrznych siłach zbrojnych, Paul Baran rozwinął swój projekt, opisując go w 11-tomowej monografii pt. *On Distributed Communications*, opublikowanej w 1964 r.⁷

Przy współpracy z ośrodkami akademickimi: Uniwersytetem Stanforda, Uniwersytetem w Utah i Uniwersytetem Kalifornijskim ARPA stworzyła bazowy protokół TCP (ang. *Transmission Control Protocol*), którego efektem była sieć łącząca wymienione uczelnie wyższe, pozwalająca bezpiecznie przysyłać dane między nimi⁸. Za symboliczny początek powstania sieci ARPANET uważa się dzień przedstawienia projektu na Uniwersytecie Kalifornijskim, podczas konferencji 1 września 1969 r. w Los Angeles. Cztery tygodnie później wysłano pierwszy sygnał rozproszonej sieci, umożliwiając błyskawiczny transfer danych na dalekich dystansach, w systemie *Peer-to-Peer* – równorzędnie, bez konieczności tworzenia stacjonarnych

⁵ D. Renton, *Dissident Marxism: Past Voices for Present Times*, London–New York 2004, s. 122.

⁶ M.G. Sobell, *Linux. Programowanie w powłoce. Praktyczny przewodnik*, przeł. R. Górczyński, wyd. 3, Gliwice 2014, s. 1031.

⁷ Paul Baran był autorem szeroko komentowanego artykułu naukowego opublikowanego w Rand Paper (P-3717) pt. *Some changes in information technology affecting marketing in the year 2000* (lipiec 1968 r.), w którym opisał wizję przyszłości – roku 2000, wskazując zmiany w zakresie handlu, opartego w znacznej mierze na komunikacji drogą elektroniczną oraz idei sklepów wirtualnych. Tekst spotkał się z szeroką falą krytyki.

⁸ TCP/IP (ang. *Transmission Control Protocol/Internet Protocol*), czyli zespół protokołów będących zasadami porozumiewania się komputerów w internecie.

baz⁹. Rewolucyjne rozwiązanie pozwalało na szybkie transmisje, przy niskim poziomie ryzyka przechwycenia danych.

W latach 70. finansowe wsparcie ARPA dało możliwość prowadzenia zaawansowanych badań nad rozbudową sieci i tworzeniem nowych rozwiązań, tj. poczty elektronicznej czy komunikatorów internetowych¹⁰. W 1980 r. odłączono sieć wojskową ARPANET od akademickiej – INTERNET¹¹. W tym czasie Jon Postel, będący pionierem w dziedzinie informatyki, wprowadził jednolity system identyfikowania komputerów, stosowany do dnia dzisiejszego, by następnie stworzyć system DNS (ang. *Domain Name System*), łączący poszczególne numery komputerów IP z konkretnymi nazwami domen internetowych, co pozwoliło uprościć poruszanie się po sieci¹². Pod koniec lat 80. prace nad internetem przyspieszyły. W 1989 r. powstał ogólnodostępny system sieci dokumentów hipertekstowych *World Wide Web*, tzw. *www*¹³. Rok później, dzięki językowi HTML, stworzono pierwszą stronę internetową, by następnie rozpocząć wprowadzanie zaawansowanych programów komputerowych służących pobieraniu i wyświetlaniu stron internetowych, tzw. przeglądarek.

W 1990 r. Agencja Zaawansowanych Projektów Badawczych w Obszarze Obronności (ang. Defense Advanced Research Projects Agency – DARPA), przekształcona w 1972 r. z ARPA, oficjalnie zakończyła prace nad rozwojem sieci cywilnej¹⁴. Internet był wówczas zarządzany przez amerykańskie instytucje federalne, uzyskując w 1991 r. status dobra ogólnodostępnego. Połowa lat 90. XX wieku przyniosła nowe narzędzia internetowe: wyszukiwarki stron, komunikatory, urządzenia mobilne. Pierwszym portalem na krajowym

⁹ P2P (ang. *Peer-to-Peer*) – model komunikacji w sieci komputerowej o równorzędnych uprawnieniach dostępu dla wszystkich jej użytkowników.

¹⁰ A.L. Russell *Open Standards and the Digital Age: history, ideology, and networks*, Cambridge University, New York 2014, s. 184 i n.

¹¹ Dnia 4 kwietnia 1983 r. z ARPANET odłączono część sieci przeznaczoną dla wojska i nazwano ją MILNET. Od tego momentu ARPANET służyła jedynie aktywności naukowej.

¹² IP (ang. *Internet Protocol*) – indywidualny numer komputera.

¹³ S. Cameron, S. Richardson, *Using Computers in History*, New York 2005, s. 15.

¹⁴ National Academy of Engineering, *Revolution in the U.S. Information Infrastructure*, Washington 1995, s. 78.

rynku była Wirtualna Polska, udostępniona w 1995 r. W 1998 r. powstała amerykańska firma Google, zaś w 2004 r. – serwis społecznościowy Facebook.

Polska została przyłączona do internetu w 1991 r. Dnia 20 kwietnia 1992 r. zarejestrowano pierwszą krajową domenę najwyższego stopnia z końcówką .pl. Począwszy od 2000 r. liczba nazw domeny .pl w systemie DNS stale rosła¹⁵. W pierwszych latach XXI wieku ich liczba sięgała 200 tys., by w 2014 r. osiągnąć poziom 2,5 mln.

Zgodnie ze statystykami Międzynarodowego Związku Telekomunikacyjnego (ang. The International Telecommunication Union – ITU), organizacji regulującej rynek telekomunikacyjny, w 2014 r. liczba użytkowników sieci przekroczyła 3 miliardy, podczas gdy w 1993 r. było ich około 14 mln¹⁶. W Polsce w 1995 r. z internetu korzystało pół miliona osób. Zgodnie z raportem Urzędu Komunikacji Elektronicznej w roku 2013 dostęp do internetu posiadało 60% Polaków, czyli ponad 22 mln obywateli¹⁷.

Zarys historyczny powstania internetu ukazuje szybkość rozwoju sieci, która z rządowego planu wojskowego, przez akademicki projekt naukowy, przekształciła się w ogólnodostępne dobro i najpotężniejsze medium XXI wieku.

1.1. Pojęcie domeny internetowej

Internet jest siecią połączonych ze sobą komputerów, powiązanych wspólnym protokołem komunikacyjnym TCP/IP, tworzącą zespoły lokalne, miejskie i krajowe (szkieletowe), by finalnie stać się częścią jednej globalnej sieci. Każdy komputer mający dostęp do internetu posiada indywidualny i niepo-

¹⁵ Dane zgodne z raportem NASK pt. *Q3 2014 Szczegółowy raport NASK za trzeci kwartał 2014 roku*.

¹⁶ Raport The International Telecommunication Union opublikowany dnia 23 grudnia 2014 r. pt. *World Telecommunication/ICT Indicators database 2014* (18th edition).

¹⁷ Dane z raportu Urzędu Komunikacji Elektronicznej *Preferencje konsumentów rynku telekomunikacyjnego w latach 2010–2013*, Warszawa, marzec 2014. Zgodnie z danymi statystycznymi z raportu Głównego Urzędu Statystycznego, opublikowanego w październiku 2014 r., pt. *Spółeczeństwo informacyjne w Polsce w 2014 r.*, w 2014 r. w Polsce 74% gospodarstw domowych posiadało dostęp do internetu.

wtarzalny numer IP, pełniący funkcję identyfikacyjną¹⁸. Numer IP składa się z długiego ciągu cyfr, wskazujących poszczególnych użytkowników sieci, co pozwala na precyzyjną komunikację pomiędzy nimi między innymi w celu wysyłania wiadomości e-mail¹⁹. Przykładem numeru IP jest: 149.156.225.212, znany jako domena internetowa „uj.edu.pl”. Cztery ciągi cyfr, zapisywane w postaci dziesiętnej, przedzielone są kropkami, zaś każdy z nich stanowi liczbę z zakresu od 0 do 255²⁰. Na wskazanym przykładzie można określić, że: „149” to identyfikacja sieci szkieletowej, „156” – sieci miejskiej, „225” – sieci lokalnej, „212” – numer komputera w danej domenie²¹. Serwery komputerowe czytają numery IP, które użytkownicy widzą w postaci nazwy domeny (ang. *Internet Domain Names*)²². Systemy nazw domenowych DNS zamieniają długie numery IP na zapamiętywalną formę mnemoniczną (tekstową), stąd każdemu adresowi internetowemu odpowiada domena internetowa, będąca ciągiem cyfr²³.

¹⁸ W literaturze tematu numer IP oznacza długi ciąg cyfr identyfikujący dany komputer przyłączony do sieci, zaś adres IP to domena internetowa, będąca słownym odwzorowaniem numeru IP.

¹⁹ Numer IP nie pozwala na określenie fizycznego urządzenia mającego połączenie z internetem, gdyż jest on zmienny, m.in. w zależności od rodzaju sieci, do której podłączono komputer. Dokładna identyfikacja możliwa jest poprzez badanie zapisów systemowych połączeń. Dzięki 32-bitowym numerycznym adresom IP komputery mające dostęp do internetu posiadają możliwość wzajemnej identyfikacji.

²⁰ P. Arabas, M. Kamola, *Świadczenie usług przesyłowych z gwarancjami jakości w sieciach IP – idea i prototyp systemu*, Przegląd Telekomunikacyjny 2010, nr 1, s. 9–18.

²¹ A.G. Blank, *TCP/IP JumpStart: Internet Protocol Basics*, San Francisco 2002, s. 2.

²² Na potrzeby danej monografii pojęcia: „domena internetowa”, „adres domenowy”, „adres internetowy”, „nazwa domeny”, „domena” uznaje się za synonimiczne. Analogicznie odnośnie do określeń: „internet”, „sieć”, „cyberprzestrzeń”. Rozróżnienie adresu poczty elektronicznej oraz adresu strony www można odnaleźć w: J. Ożegalska-Trybalska, *Adresy internetowe. Zagadnienia cywilnoprawne*, Kraków 2003, s. 26–27.

²³ Na świecie funkcjonuje wiele serwerów DNS odpowiadających za obsługę odpowiednich domen internetowych. Na szczycie struktury systemu znajduje się 13 głównych serwerów (ang. *root servers*) służących obsłudze domeny najwyższego stopnia, prowadzonych przez różne podmioty, np. Verisign, Uniwersytet w Południowej Kalifornii czy NASA.